

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 23 mars 1942 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring av 1, 3 och 5 §§ förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 20 februari 1942 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 77, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändring av 1, 3 och 5 §§ förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen.

Förslaget är av följande lydelse:

»Förslag

till

förordning angående ändring av 1, 3 och 5 §§ förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen.

Härigenom förordnas, att 1, 3 och 5 §§ förordningen den 27 juni 1930 om utrotande av nötbromsen skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Där förhållandena inom något hushållningssällskaps område sådant påkalla, äger Kungl. Maj:t på framställning av hushållningssällskapet och vederbörande landsting förordna, att inom sällskapets område eller viss del därav larver av nötbromsen (oxstynget, *Hypoderma bovis*) å nötkreatur över ett års ålder skola genom djurägarens försorg utrotas. Vid sådant utrotande skall användas bekämpningsmedel, som för ändamålet godkänts av medicinalstyrelsen.

3 §.

Har Kungl. Maj:t meddelat förordnande, som i 1 § sägs, åligger det hushållningssällskapet att utöva tillsyn över förordnandets efterlevnad. För än-

damålet skall hushållningssällskapet för varje kommun, där nötkreatur finnas, utse erforderligt antal besiktningsmän, vilka hava att högst sex och minst två veckor före i orten sedvanlig betesutsläppningstid undersöka, huruvida nötkreaturen befriats från nötbromslarver.

Från och med andra året av förordnandets giltighetstid skall under tiden 15 juni—15 juli förnyad undersökning, som i första stycket avses, äga rum beträffande sådana nötkreatursbesättningar, vilka icke vid tidigare undersökning samma år befunnits fria från nötbromslarver eller vilka efter dylik undersökning tillförts nötkreatur över ett års ålder från besättning, som icke samma år undersökts och befunnits fri från sådana larver.

Undersökning som ovan avses erfordras ej, där djurägaren med intyg av veterinär styrker, att hans nötkreatursbesättning är fri från nötbromslarver.

5 §.

För nötkreatur, som dött till följd av i denna förordning åsyftad behandling, utgår ersättning av allmänna medel, därest genom intyg av legitimerad veterinär styrkes, att dödsfallet varit en omedelbar följd av behandlingen. Har djurägaren eller den honom företräder genom bristande aktsamhet vid behandlingen av djuret orsakat djurets död eller har han, trots på fara tydande sjukdomstecken hos djuret, underlåtit att tillkalla veterinär eller har han vid behandlingen använt annat bekämpningsmedel än som för ändamålet godkänts av medicinalstyrelsen, vare han förlustig rätt till ersättning.

För övergående — — — ej ersättning.

För obduktionsförrättning — — — allmänna medel.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1942. Beträffande område, för vilket Kungl. Maj:t före nämnda dag meddelat förordnande om utrotande av nötbromslarver, skola de nya bestämmelserna dock tillämpas allenast därest Kungl. Maj:t på särskild framställning av vederbörande hushållningssällskap och landsting därom beslutar.»

Förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen innehåller i sin nu gällande lydelse i huvudsak följande bestämmelser.

Där förhållandena inom något hushållningssällskaps område sådant påkalla, äger Kungl. Maj:t på framställning av hushållningssällskapet och vederbörande landsting förordna, att inom sällskapets område eller viss del

därav larver av nötbromsen (oxstynget, *Hypoderma bovis*) å nötkreatur över ett års ålder skola genom djurägarens försorg utrotas. I sådant förordnande skall utsättas viss tid, under vilken förordnandet skall gälla. Denna tid, som icke får understiga två år, må sättas olika för olika delar av det område, förordnandet avser.

Har Kungl. Maj:t meddelat dylikt förordnande, åligger det hushållningssällskapet att utöva tillsyn över förordnandets efterlevnad. För ändamålet skall hushållningssällskapet för varje kommun, där nötkreatur finnas, utse erforderligt antal besiktningsmän, som ha att minst fjorton dagar före i orten sedvanlig betesutsläppningstid undersöka, huruvida nötkreaturen befriats från nötbromslarver. Styrker djurägare med intyg av veterinär, att hans nötkreatursbesättning är fri från nötbromslarver, som kunna antagas vara levande, erfordras ej undersökning av dylik besättning.

Befinnes vid i förordningen avsedd undersökning, att djurägaren uraktlåtit att verkställa föreskrivet utrotande av nötbromslarver, skall utrotandet på djurägarens bekostnad verkställas genom besiktningsmannens försorg.

För nötkreatur, som dött till följd av i förordningen åsyftad behandling, utgår ersättning av allmänna medel, därest genom intyg av legitimerad veterinär styrkes, att dödsfallet varit en omedelbar följd av behandlingen. Har djurägaren eller den honom företräder genom bristande aktsamhet vid behandlingen av djuret orsakat djurets död eller har han, trots på fara tydande sjukdomstecken hos djuret, underlåtit att tillkalla veterinär, vare han förlustig rätt till ersättning. För övergående sjukdom i samband med behandlingen utgår ej ersättning. För obduktionsförrättning, som veterinär företager för utfärdande av intyg, utgår rese- och traktamentsersättning av allmänna medel.

Djurägare, som reser hinder mot i förordningen föreskriven åtgärd, straffes med böter.

I kungörelse den 10 november 1933 (nr 608), ändrad genom kungörelse den 12 januari 1940 (nr 27), har meddelats särskilda föreskrifter rörande verkställigheten och efterlevnaden av förordningen om utrotande av nötbromsen. Av bestämmelserna i denna kungörelse torde här få återgivas följande.

Till besiktningsman enligt förordningen om utrotande av nötbromsen skall hushållningssällskap, sedan vederbörande kommunalnämnd beretts tillfälle att yttra sig, utse i kreatursskötsel kunnig person, som kan anses skickad att omsorgsfullt fullgöra uppdraget. För besiktningsman skall i särskild ordning utfärdas instruktion.

Där utrotande av nötbromslarver verkställts genom besiktningsmans försorg, skall djurägarens ersättningsskyldighet till hushållningssällskapet bestämmas enligt taxa, som efter förslag av hushållningssällskapet fastställas av medicinalstyrelsen. Vid fastställande av sådan taxa skall iakttagas, att ersättning skall utgå med belopp motsvarande de verkliga kostnaderna för besiktningsmannens ingripande.

Till bestridande av kostnaderna för tillsyn, varom stadgas i förordningen, må hushållningssällskap erhålla bidrag av statsmedel. Sådant bidrag utgår årsvis i efterskott med tre fjärdedelar av den del av hushållningssällskapets kostnader för besiktningsmännens resor och anskaffande av nödiga behandlingsmedel, som icke täckes av influtna ersättningar enligt nyssnämnda taxa:

dock att vid bidrags bestämmande ej må medräknas vad för besiktningsmännens resor utgivits utöver sammanlagda beloppet av de resekostnads- och traktamentsersättningar, som för året skolat utgå med tillämpning av klass III F i allmänna resereglementet. Statsbidrag utbetalas efter ansökning av medicinalstyrelsen.

Beviljat statsbidrag till hushållningssällskap ävensom ersättning till djurägare för nötkreatur, som dött till följd av i förordningen åsyftad behandling, utgå av det under riksstatens nionde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar: Övriga utgifter.

Det ankommer på statens växtskyddsanstalt att i samråd med medicinalstyrelsen utarbeta den handledning, som erfordras för spridande av kunskap om nötbromsen och de olika metoderna för dess bekämpande.

I skrivelse den 9 december 1940 har *Östergötlands läns hushållningssällskap* hemställt om sådan ändring av bestämmelserna i förordningen nr 247/1930 att undersökning, huruvida nötkreatur befrias från nötbromslarver, skall äga rum icke blott i enlighet med vad nu gäller eller minst fjorton dagar före i orten sedvanlig betesutsläppningstid utan även i slutet av juni eller början av juli månad.

I ärendet ha yttranden avgivits av medicinalstyrelsen, hushållningssällskapens ombud och lantbruksstyrelsen.

Beträffande innehållet i *Östergötlands läns hushållningssällskaps* skrivelse samt nämnda yttranden får utskottet hänvisa till sid. 6—9 i statsrådsprotokollet.

T. f. chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Bergquist, har i ärendet anfört följande:

»Ehuru gällande bestämmelser beträffande det statsunderstödda utrotandet av nötbromsen trädde i kraft redan den 1 juli 1930, har förordnande om bestämmelsernas tillämpning icke meddelats för något område förrän år 1937. Hittills har utrotandet helt slutförts inom två hushållningssällskaps områden, nämligen Jönköpings och Gotlands län. Statsunderstött utrotande pågår för närvarande, som den föregående framställningen utvisar, inom sju hushållningssällskaps områden.

Nötbromsen torde alltjämt förekomma i ganska stor utsträckning inom vissa delar av landet, särskilt inom skogstrakterna i Götaland. Den utgör icke blott en plåga för nötkreaturen utan förorsakar också betydande ekonomiska förluster, såväl för den enskilde djurägaren som för landet i dess helhet. De genom nötbromsen skadade hudarna bliva nämligen mindre användbara och förlora betydligt i värde. Flertalet slakterier tillämpa med anledning härav avsevärt sänkta avräkningspriser för bromsskadade hudar. Härtill kommer, att djur angripna av nötbromsen magra, deras mjölkavkastning minskar och köttet försämras, varjämte ungdjuren stanna i växten.

Det anförda torde giva vid handen, att bekämpandet av nötbromsen alltså bör stödjas. Härvid synes i huvudsak nu gällande ordning för utrotandet böra tillämpas. Av den förut lämnade redogörelsen framgår emellertid, att vissa åtgärder för att ytterligare effektivisera bekämpandet äro påkallade. Förslag i sådant hänseende ha framkommit från Östergötlands läns hushållningssällskap, medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen.

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag, att utrotningsskyldigheten beträffande nötbromsen i princip bör åvila den enskilde djurägaren. Jag kan alltså icke biträda det av medicinalstyrelsen väckta förslaget att överflytta denna skyldighet å hushållningssällskapen.

Det av Östergötlands läns hushållningssällskap i ärendet framförda förslaget att utsträcka hushållningssällskapens tillsyn över utrotningens verkställande till två årliga undersökningar har i princip tillstyrkts i de avgivna yttrandena. En begränsning i omfattningen av den andra undersökningen synes emellertid enligt min uppfattning både av praktiska och ekonomiska skäl böra föreskrivas. Jag kan härutinnan ansluta mig till vad lantbruksstyrelsen förordat. Den senare undersökningen torde sålunda icke behöva vidtagas förrän från och med andra bekämpningsåret. Vidare synas dessa undersökningar endast böra avse vissa nötkreatursbesättningar, nämligen sådana som vid den tidigare undersökningen under året icke befunnits fria från bromslarver samt besättningar vilka väl befunnits fria från sådana larver men efter undersökningen tillförts djur över ett års ålder, som icke samma år undersökts och befunnits fria från larver. Vad jag nu förordat kommer att medföra ökade kostnader för hushållningssällskapens kontrollåtgärder. Då det allmänna enligt gällande regler bidrager med tre fjärdedelar av dessa kostnader, drabbar ökningen till huvudsaklig del statsverket. Statens utgifter för detta ändamål uppgå emellertid till relativt små belopp. För vartdera av åren 1937 och 1938, då utrotandet endast bedrevs inom Gotlands län, uppgingo statens utgifter till omkring 2,000 kronor. Sedermera ha dessa kostnader givetvis stigit och uppgingo för år 1940 till inemot 30,000 kronor. Då den av mig förordade effektiviseringen av bekämpandet med sannolikhet kommer att medföra, att detsamma kan genomföras betydligt snabbare, anser jag, att alltför stort avseende ej bör fästas vid den omedelbara kostnadsökningen. I enlighet med lantbruksstyrelsens förslag torde de första årliga undersökningarna hädanefter böra verkställas högst sex och minst två veckor före i orten sedvanlig betesutsläppningstid samt de senare undersökningarna — där de skola förekomma — under tiden 15 juni—15 juli.

Medicinalstyrelsens förslag att utrotande av bromslarver endast skulle få ske genom användande av bekämpningsmedel, som för ändamålet godkänts av medicinalstyrelsen, biträdades av mig. Likaledes synes böra föreskrivas, att användandet av sådant medel skall utgöra villkor för att stats-

ersättning må utgå till djurägare för nötkreatur, som dött till följd av ifrågavarande behandling. Därest behov skulle föreligga av särskilda bestämmelser för behandling genom hushållningssällskapens besiktningsmän av nötkreatur behäftat med flera än tio bromsbulor, bör det ankomma på medicinalstyrelsen att utfärda sådana bestämmelser.

I överensstämmelse med vad jag sålunda anfört har inom jordbruksdepartementet utarbetats förslag till *förordning angående ändring av 1, 3 och 5 §§ förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen*, vilket torde böra underställas riksdagen för antagande. De nya bestämmelserna synas böra träda i kraft den 1 juli 1942. Inom område, för vilket Kungl. Maj:t före dagen för ikraftträdandet meddelat förordnande om utrotande av nötbromslarver, torde de nya reglerna böra gälla allenast där est Kungl. Maj:t på särskild framställning av vederbörande hushållningssällskap och landsting därom beslutar.»

Utskottet. Utskottet är ense med föredragande departementschefen att bestämmelser erfordras för att göra nu gällande föreskrifter rörande bekämpandet av den s. k. nötbromsen mera verksamma. I dylikt syfte föreslås, att i vissa fall en förnyad undersökning i avseende å förekomsten av nötbromslarver skall äga rum av tidigare under året besiktigade besättningar. Nämn da föreskrift synes otvivelaktigt komma att skänka utrotningsåtgärderna större effektivitet. Med de begränsningar i fråga om skyldigheten att föranstalta om dylik förnyad undersökning, som föreslås i propositionen, torde föreskriften icke komma att verka alltför betungande för djurägarna.

Stadgandet att för ändamålet använt bekämpningsmedel skall vara godkänt av medicinalstyrelsen finner utskottet välbetänkt.

Såsom departementschefen föreslagit böra de nya reglerna icke bliva tillämpliga för område, beträffande vilket Kungl. Maj:t före bestämmelsernas ikraftträdande meddelat förordnande om utrotande av nötbromsen, om icke Kungl. Maj:t på särskild framställning av vederbörande hushållningssällskap och landsting förordnat därom.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må antaga ifrågavarande förslag till förordning angående ändring av 1, 3 och 5 §§ förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen.

Stockholm den 23 mars 1942.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se memorial nr 14.